

dříve Sboru národní bezpečnosti (SNB), která však řešila problematiku spojenou s populární hudbou až ex post, nebo nanejvýš přímo při hudební akci či krátce po ní.

POLICEJNÍ REPRESE

Policejní represe vůči umělcům, pořadatelům a zřizovatelům lze vymezit do několika rovin. Policejní dohled se (VB, dříve SNB) a Státní bezpečnost (StB). Základní rozdíl v přístupu obou složek byl především v tom, že VB řešila spíše následky hudebních produkcí (stížnosti na hluk, alkohol či drogy, nevhodné oblečení atd.), případně zasahovala přímo na koncertech nebo těsně po nich (rvačky či jiné výtržnosti), zatímco Státní bezpečnost se orientovala především na „prevenci“ nežádoucích hudebních produkcí. V tomto případě StB do jisté míry suplovala např. neochotu nebo nedbalost národních výborů či jednotlivých zřizovatelů. Ve všech zprávách Státní bezpečnosti se dočteme o nepřátelském působení prostřednictvím hudebních skupin a společenství, které se pohybovaly kolem bigbítu: hippies, částečně tzv. vlasatci, resp. máničky, underground, později punk. Všichni příznivci této hudby pak byli Státní bezpečností vedeni pod zařazením „volná mládež“, která by se dala podle tehdejšího pohledu definovat jako mládež tíhnoucí k tzv. západnímu způsobu života, mládež „infikovaná“ západní buržoazní ideologií. Řečeno dobovým žargonem, „lidé nepřizpůsobiví vůči svému okolí, ohrožující fungování celé společnosti, pijáci, narkomani, projevující nechuť k práci, navíc ironizující pokrokové tradice socialistického systému, příznivci Západu, neuznávající vedoucí úlohu KSČ atd.“⁶⁶² Podobnými charakteristikami jsou prodchnuty všechny dohledané materiály StB, týkající se

⁶⁶² HOUDA, P.: *Normalizace... c. d.*

Kapitola VII. Represe a perzekuce rocku

tohoto tématu, sedmdesátých a osmdesátých let. Načrtnuté charakteristiky jsou v mnoha ohledech podobné těm, kterými státní i veřejná policie dříve častovala příznivce jazzu (snad jen kromě narkomanie).

Jak jsem již nastínil výše, na sklonku padesátých a počátku šedesátých let postačili k omezování rockové (rock'n'rollové hudby) především pořadatelé a zřizovatelé hudebních skupin, zábav či tanečních večírků. Tam, kde bylo třeba zakročít, byla připravena Veřejná bezpečnost. Tak tomu bylo i v případě večírku, jehož oficiální název zněl „rozloučení s branci“ (akce byla zmíněna v šesté kapitole), kdy se k tanci pouštěla rock'n'rollová hudba. Toho dne Veřejná bezpečnost vyvlekla přímo z pražské vinárny Mánes osmdvacet mladých lidí. Přísné tresty, řádně rozmáznuté v tisku, především ve *Večerní Praze*, měly odradit a odstrašit celou generaci mladých lidí od podobných „západně“ orientovaných choutek a rozšířit obžalobu na obecnou kriminalitu. Především ale měla odradit mladé od rock'n'rollu. Autoritativnímu režimu se to na čas podařilo, a to zásluhou tvrdých, dosud nevídaných trestů. „*Obžalovaní jsou vinni,*“ stojí v rozsudku, „*že dne 17. 10. 1957 v Praze 2 ve vinárně Mánes svým jednáním a pak chováním při tanci vzbudili veřejné pohoršení, tedy dopustili se hrubé neslušnosti, která vypovídá o jejich zjevné neúctě vůči společnosti, a tím spáchali trestný čin výtržnictví podle § 188/b tr. z. a odsuzují se k odnětí svobody: 1) obžalovaný Bohumil Schlonz na 20 měsíců 2) obžalovaný Jiří Bohuslav na 15 měsíců 3) obžalovaná Marie Benešová na 12 měsíců 4) obžalovaná Věra Bečvařovská na 10 měsíců 5) obžalovaná Lidka Čulíková též podle § 188/b a tr. z. (za příživnictví) k úhrnému trestu odnětí svobody na 17 měsíců.*“ Amnesie právě ustaveného prezidenta Antonína Novotného se na ně nevztahovala.

Tehdy sotva devatenáctiletý „chuligán“ Jiří Bohuslav vzpomíná na policejní výslech takto: „*To vás vzala taková vazba do sklepa, měli tam tmou a lampu, jako je to ve*

filmech, a spustili: ‚A kde jsou ty kradený auta!? Kde máte zbraně!?‘ A buch, rána, až jsem spadl na zem. ‚Stoupni si ke zdi!‘ A podkopl mi nohy, šlápnul na prsa. ‚Kde jsou ty revolvery?‘ Během vazby nás vozili na nádraží skládat brambory. Všichni pořád ve večerních šatech a botkách.⁶⁶³ Tento tvrdý a do té doby bezpříkladný postup orgánů činných v trestním řízení zajistil režimu na několik let zdánlivý klid. Komunistické orgány všech úrovní se jednoznačně snažily tímto exemplárním zásahem proti vyznačům rock'n'rollu prezentovat svoji sílu a likvidovat novou hudbu a s ní spojený životní styl hned v zárodku. Pokud si kulturní a ideologičtí funkcionáři mysleli, že je tímto celá věc vyřízená, a uvěřili, že rock opravdu potřebovali, byli na omylu, o němž je koneckonců měla přesvědčit léta následující.

Ještě v první polovině šedesátých let se mohlo zdát, že jednotlivá ohniska beatové vlny budou bez většího nasazení Bezpečnosti, jen prostřednictvím tlaku na zřizovatele a organizátory likvidována. Na první pohled režim používal metodu cukru a biče, některé koncerty nechal bez povšimnutí, za jiné byli hudebníci popotahováni. Ovšem více než metoda „hodných a zlých příslušníků“ to byla jistá nedůslednost pramenící z dezorientace v prostředí hudebních skupin. Navíc se režim poprvé pokusil uplatnit taktiku, kterou užil ještě několikrát a kterou lze shrnout do věty „když to nemůžeme zakázat, tak to alespoň usměrníme“. Domnívám se, že rozdíl při posuzování koncertů byly způsobeny především tím, že jednotlivé dohlížecí a kontrolní složky rockové hudbě nerozuměly a v mnoha případech čekaly jen na pokyn shora. Přesto VB zasahovala na koncertech poměrně často, neboť počet pražských bigbítových skupin stále narůstal, a řešila přestupky proti rušení nočního klidu, nedovolenému vybírání vstupné-

663 OPEKAR, A.: Mánes 1957. Pokus o skandalizaci tanečního večírku. Bigbítové šlápoty č. 2. In: *Rock and Pop*, 1996, č. 2.

ho či proti vlastnímu průběhu rockových koncertů. Bylo jasné, že je jen otázkou času, kdy bezpečnostní složky přijdou s dalším výstražným zásahem. Svou oběť si policie našla v Evženu Fialovi, vedoucím kapely Hell's Devils, který „ležel v žaludku“ pražských kulturtrégrů již řadu měsíců. VB zasáhla na jejich koncertu, pořádaném k oslavě MDŽ, v hotelu Tichý v březnu 1964. Nasazení policejních složek bylo na tehdejší poměry nebývalé, akci realizovalo osm služebních vozů VB. Po účinkujících požadovali, aby z opony sundali bílou hvězdu. Po neúspěšném domlouvání koncert ukončili vypnutím elektrického proudu a hudebníky přes protesty „oslavujících“ žen odvedli na policejní služebnu. Manažer a vedoucí kapely Evžen Fiala byl obviněn z provokace. V hledáčku policie byla skupina už po několik měsíců – především kvůli své koncertní činnosti, kdy téměř každé vystoupení končilo zásahem VB. Dalším důvodem byla také aféra, v níž figurovali někteří členové kapely. Fotograf západoněmeckého časopisu *Stern* vyfotil

Kapitola VII.
Represe a perzekuce rocku

Titulní strana časopisu *Stern*. Archiv M. Vaněk.

na Karlově mostě několik členů pražských rockových skupin i s nástroji a poté článek s jejich fotkou a nápisem *Rudí Beatles z Prahy* vévodil reportáži o mladých lidech v Praze. Tak mimořádný „úlovek v síti“ režimu byl kvitován s velkým uspokojením. Na otázku, proč skupina Hell's Devils tolik vadila, se snažil najít odpověď jejich tehdejší bedňák, posléze bubeník skupiny Flamengo, Jaroslav „Erno“ Šedivý: „*Jezdit s Hell's Devils bylo velice těžký, buď nás po koncertu zavřeli do antonů a ve druhým městě nás vyhodili, nebo vypli elektrinu. Těch zájezdů bylo čím dál míň a byly velmi specifický.*“⁶⁶⁴ Miloslav Šimek, který skupině nabídl vystoupení v klubu Sluníčko, komentoval jejich koncerty poměrně kriticky: „*Fakt je, že jejich koncerty provázely takové akce, kdy ten jejich vedoucí Evžen Fiala, který sám na nic nehrál ... nevím, mně jejich vystoupení neseseděla, je to těžké vysvětlovat, to byste museli zažít. Já jsem třeba do dneška, a vždycky jsem byl, nepřítel alkoholu a drog, já to nenávidím, když hudební produkce končí tím, že lidi se potácí ožralí ze sálu nebo že se perou či píchají drogy. Ona ta skupina byla výjimečná, opravdu každé její vystoupení bylo spojené se skandálem. Bylo to nebezpečné pro všechny, ono když třeba jedni to dělali, tak oni to pak vzali na všechny a hrozili třeba zavřením klubu, nám pak skutečně hrozilo zavření Sluníčka. A přilévalo to olej do ohně v tom tažení proti bigbítu. Ono to bylo něco jiného než muzika, nepamatuji si, že by měli původní píseň, oni dělali takové ohnivé show, zapalovali něco na pódiu, pak zase rybí show, vyhazovali živé ryby do publika [na tomto místě si ale M. Šimek spletl vystoupení skupiny Hell's Devils s pozdější kapelou Primitives Group, ve které byl Evžen Fiala manažerem – pozn. M. V.], vždycky to bylo spojeno s nějakou takovou akcí.*“⁶⁶⁵ I když byl Evžen Fiala hodnocen mnohdy rozporuplně, mnozí hudebníci k němu

664 *Bigbít*, dokument ČT, 3. díl.

665 *Bigbít*, dokument ČT, 3. díl.

Kapitola VII.
Represe a perze-
kuce rocku

vzhlíželi jako k zakladateli undergroundu a psychedelické hudby v Československu. Především se ale stal i s kapelou Hell's Devils pro režim vhodným terčem. Bylo jen zapotřebí nacytat Fialu na něčem, co by nesouviselo přímo s koncertováním, ukázat, že hudba jako taková nevádí, ale žádné výstřelky okolo ní už Praha tolerovat nebude. Cílem bylo znemožnit Fialovi na delší dobu jakoukoli činnost související s Hell's Devils a zároveň vyslat varovný signál mezi rockery. Úkol byl posléze splněn a Evžen Fiala byl vyšetřován za „*neoprávněné vybírání honorářů za vystupování*“ (tehdy 20 až 30 Kčs pro každého člena amatérské skupiny). Evženu Fialovi hrozil trest ročního nepodmíněného vězení, nakonec vyšel 30. října 1964 „pouze“ s tříletým podmíněným trestem.⁶⁶⁶

Podobně tomu bylo i s dalším rockerem. Pavel Sedláček byl jedním z nejlepších zpěváků své generace a také jedním z „praotců“ bigbítu v Československu. Právě on začal používat slovo „bigbít“ jako krycí název pro rock'n'roll. Podruhé už režimu své „číslo“ nezopakoval, či lépe řečeno nedocenil zájem režimu o svou osobu, která vzrůstala paralelně s jeho stoupající popularitou. Podobně jako v případě Evžena Fialy se hledal zástupný problém, a nakonec si Pavel Sedláček v roce 1965 odseděl devět měsíců za to, že „*nelegálním způsobem zakoupil v Západním Berlíně osobní vůz*“.⁶⁶⁷

Oba případy vypovídají o jedné důležité změně, která se projevila ve vnějším přístupu režimu k rock'n'rollu. Na rozdíl od padesátých let, kdy policie i soudy obviňovaly rockové příznivce přímo za propagaci tohoto hudebního stylu a „páskovské“ či chuligánské jednání, pak v první polovině let šedesátých postupovaly represivní orgány v postihování

666 *Bigbít*, dokument ČT, 3. díl; ČERNÝ, J.: *Načerno. Jak se kalil a kam se dokulil rock'n'roll*. 2. 4. 2007, <http://www.nacerno.cz/view.php?cisloclanku=2007040202>

667 Tamtéž.

hudebních skupin nepřímo, snad i z obavy nechtěné propagace bigbítu, resp. zásahů proti mladé generaci. O to více však byly akce cílené na nejznámější hudební kapely, přesněji na samotné idoly rockové hudby.

V druhé polovině šedesátých let se zásluhou jisté liberalizace společnosti i kultury začaly vymykat kontrole (tj. příslušným zřizovatelům a organizátorům) i hudební skupiny. Bezpochyby docházelo k drobnějším i větším „bitvám“ o zákaz té které skupiny v daném městě, o schválení playlistů, vypínání elektriny pro příliš hlasitou produkci hudby na koncertech, je také nepochybné, že padla nějaká ta rána pěstí či obuškem, že příslušníci Bezpečnosti ztrpčovali hudebníkům i jejich fanouškům život, jak se jen dalo. Mnozí z hudebníků by o tom jistě mohli vyprávět dlouhé příběhy, na druhé straně je však pravda, že tak vysoké tresty odnětí svobody až do roku 1976 už nepadly.

Státní bezpečnost se v otázce rocku až do nástupu „normalizace“ příliš neangažovala, pokud tak nebudeme hodnotit celostátní akci proti tzv. vlasatcům, která ale nebyla namířena explicitně proti fanouškům rockové hudby, ale proti vlasatým mužům vůbec, a která probíhala v těsné součinnosti s VB.⁶⁶⁸

O co tu šlo? V září 1966 byla na celém území ČSSR provedena „opatření proti některým negativním projevům určité části mládeže, reprezentované především vlasatci. Do široce založené součinnosti akce pod direktivním řízením stranických orgánů a orgánů NV všech stupňů, byla mezi jinými složkami zapojena i VB.“⁶⁶⁹

Jak bylo výše uvedeno, akce byla vedena proti tzv. problematické mládeži, zejména spojené s problematikou výtrž-

668 Problematice vlasatců se ve své disertační práci *Kampaň proti vlasatcům v komunistickém Československu* podrobně věnuje Filip Pospíšil. (Práce by měla vyjít v roce 2010 v Nakladatelství Academia.)

669 AMP – A 9-325, sekretariát 1. náměstka vnitra Jana Záruby. Opatření VB proti vlasatcům – souhrnná zpráva, 1966.

nictví, příživnictví a násilných trestných činů na určitém území.⁶⁷⁰ Z hlediska tématu je důležité, že VB často spojila vlasatce s bigbitem, s rockovými kapelami. Tento propagandistický trik se jí úspěšně dařilo (za pomoci tehdejších médií) šířit dále ve společnosti, a to s očekávaným zpětným efektem. Konzervativní rodiče pak děkovali za pomoc VB s výchovou vlastních dětí (!) a s požadavkem, aby z televize zmizely programy se zpěváky, „kteří svým zevnějškem a výstředními účesy propagují tento životní styl“. Nejčastěji byli uváděni Václav Neckář a Jaromír Mayer.⁶⁷¹ Výjimečně zaznamenaným případem odporu byl ojedinělý hlas dvou členů předsednictva Severočeského krajského národního výboru, které se rovněž sešlo k projednání problematiky vlasatců v kraji. Přes nátlak většiny výboru dva členové předsednictva Kotrba a Tesař požadovali, aby byl v televizi odvysílán už připravený materiál o této problematice a aby byla vyslyšena stanoviska obou stran. „Není dobré posuzovat to jen z jedné strany, a to jen represivní – Bezpečnost je instituce.“⁶⁷² I severočeské předsednictvo pak poukázalo na dvojí metr, když kritizovalo Československou televizi. „Na koho opatření ovšem nejméně platí, je naše televize (jak účesy, tak oblečení). Dole i na vesnicích je takový názor, že se k tomu nepřistupuje všude stejně.“⁶⁷³

V návrhu metodického pokynu „proti projevům chuligánství u osob nosících dlouhé vlasy“ byly vyjmenovány jednotlivé paragrafy, za které mohli být vlasatci popotaho-

670 Během opatření bylo se zadrženými a předvedenými vlasatci zahájeno vyšetřování pro přestupek v 335 případech, přečin v 522 případech a trestný čin v 551 případech. Z toho na 140 osob byla uvalena vazba. Sociální struktura zadržených byla následující: 69 % dělníků, 20 % učňů, 6 % studentů a zbytek ostatní (zaměstnanci, úředníci, technici apod.). Tamtéž.

671 Tamtéž.

672 SOA Litoměřice – KV KSČ. Státobezpečnostní situace v Severočeském kraji v roce 1964–1965. Zápis 13. schůze P SKV KSČ, 14. 10. 1966.

673 Tamtéž.

váni, a to od pokut za přestupek (§ 19 zák. č. 60/1961 Sb.) až k odnětí svobody na dva roky za výtržnictví (§ 202 tr. zák.). Na školách ke kárnému řízení, ale i vyloučení ze školy (§ 22 vyhl. č. 25/66 Sb.).

„Máničky“ tedy přestaly být v některých městech, především v Praze, obsluhovány v restauracích, byl jim zamezen vstup do kin apod.⁶⁷⁴ V Poděbradech byl na základě rozhodnutí městského národního výboru zakázán vlasatcům vstup do všech restaurací, vináren a kaváren II. třídy, ubytoven a hotelů, objektů státních lázní, na náměstí Míru a parku Julia Fučíka, do divadla, kina, knihovny a ostatních kulturních zařízení města. S pořadatelem kulturních akcí (rockových koncertů) byla uzavřena dohoda, že nebudou využívat účinkující hudebníky, jejichž vzhled připomíná vlasatce. Rozhodnutí bylo obhájeno snahou „ochránit lázeňské hosty a cizince před úchylnými zjevy, které šíří nebezpečí některých nemocí a ruší veřejný pořádek. Za ‚máničky‘ bylo podle výnosu MěstNV nutno považovat osoby s enormně dlouhými vlasy, neupraveným zevnějškem a s vulgárním chováním, přičemž jednotlivec nemusel splňovat všechny uvedené znaky současně.“⁶⁷⁵

Další preventivní činností StB (kromě již zmíněných vlasatců) byla akce „Kapela“, jíž bude věnována patřičná pozornost v další části této kapitoly. Co ale vyhlášení dosud nejrozsáhlejší celostátní akce proti rockové hudbě předcházelo? Na základě dostupných dokumentů i realizovaných rozhovorů je možné říci, že jednou z příčin spuštění akce bylo působení tzv. undergroundových skupin a především jejich veřejné koncertování. Asi nejsilnějším podnětem se stal – nakonec neuskutečněný – koncert skupin The Plastic People a DG 307 v Rudolfově.

674 NA – P ÚV KSČ. Vyhodnocení výsledků dosažených při prováděných opatřeních proti některým negativním jevům u části mládeže v Praze a některých dalších městech, 30. 6. 1966, sv. 10, a. j. 10.
675 Rozhodnutí MNV v Poděbradech, 10. 10. 1966. Tamtéž.

V březnu roku 1974 se uskutečnil dvoudenní koncert rockových skupin Na Americe v Rudolfově. Ještě 29. března zde vystoupila bez jakýchkoli komplikací českobudějovická skupina Infinitas, která měla povolení k vystupování. Hlavní část koncertu, na nějž se sjížděli lidé z celých Čech, se chystala na sobotu 30. března. Během večera se tu měly vystřídat pražské undergroundové skupiny The Plastic People of the Universe, DG 307 a hardrockový Adept, který jako jediný stačil ještě vystoupit. Během jeho koncertu (ale někteří pamětníci tvrdí, že to bylo až při koncertu Plastiků) brutálně zasáhla policie a řadu návštěvníků zbila. Následovalo velké zatýkání, které vyústilo v soudní postihy mnoha lidí. I když mezi zadrženými nebyl nikdo z Plastiků, šlo o víc než důrazné varování. Vyšetřovalo se i v Rudolfově. Několik mladých lidí, kteří účast na koncertu do jisté míry pojali jako protest proti svým prominentním rodičům, „kovaným“ komunistům, se dostalo před městskou přestupkovou komisí. Samotní Plastici měli tenkrát štěstí. Policistům, kteří v Rudolfově brutálně napadli řadu lidí, utekli. Když dohrála skupina Adept a Plastici se připravovali, začala k hospodě najíždět policejní auta. Vratislav Brabenec na to vzpomíná takto: „Zapřeli jsme se. Mě se ptali, jestli nevím, kde je saxofonista. Řekl jsem: ‚Já jsem bedňák, on už odjel.‘ Pak jsem sbalil saxofon a Martin Šulc mě zadními cestami odvezl do Prahy. Oni chtěli úlovek, jenže byli naprosto nezkušení. A když přijeli ti ostřílenější, už jsme byli pryč. Ale věděli jsme, že přehořívá a že přijde průser, a on zanedlouho skutečně přišel.“⁶⁷⁶

Z dochovaných policejních záznamů lze vyčíst následující: „Při příchodu asi 15 členů VB a funkcionářů národního výboru do sálu tam bylo ještě asi 380 mladých lidí (dle vstupenek) a nejištěný počet jich byl kolem objektu.“

676 ÚSD, COH, sbírka *Rozhovory*. Rozhovor s Vratislavem Brabencem vedla Celia Quiniová, 2001.

Hudba hrála divoké hlasité skladby, přičemž někteří hudebníci stáli i na stolech. Dva až čtyři páry tančily výstřed- to by se za kapitalismu nemohlo stát, taková že je u nás svoboda (později byl zadržen a vzat do vazby).⁶⁷⁷ Poté, rých bylo podle pořadatelů na dva tisíce, surově zmlátla, 280 z nich na služebnách ostříhala a byla u nich provedena další hygienická opatření.⁶⁷⁸ Tenkrát osmnáctiletá Alena Mucková si tehdejší dění vybavuje téměř do detailů. „Hrálo se a najednou někdo zařval, že koncert končí. Lidé skákali z okna, vyhnali nás ven, pak přišli policajti, taková obtloustlí magoři a jeden na kamarádovi rozerval americkou vlajku,“ vypráví dnes třiapadesátiletá žena. „Když šli dolů z kopce, tlačili je policisté auty a na rovince k Vrátu do nich začali najíždět. Tak skákali do příkopu. Vtom vylezli ti chachaři a začali nás honit s obuškama. Jednu jsem chytila,“ pokračuje. Bušili na dveře domů, aby je místní pustili dovnitř, ale ti, když je viděli, zase zavřeli. Tak se Mucková a ostatní schovávali v poli. Zezadu se dostali na Lannovu třídu, kterou pročesávali těžkooděnci v bílých kuklách a hnali lidi na nádraží. „My jsme se schovali na stanici autobusu, lidé si stoupli před nás, těm patří dík.“⁶⁷⁹

Útěk skupiny The Plastic People popsal violista Jiří Kabeš: „Šli jsme zahrádkami dolů k Budějovicím, tam stáli za plotem ti místní soudruzi občani a řvali: „Příště vám uřežeme hlavy!““ Podle baskytaristy Mejly Hlavsy byl policejní zásah

677 ABS – Krajská správa SNB České Budějovice, vnitřní odbor, sign. G/J 1-1, i. j. 83, karton č. 11. Výtržnosti vlasatců v Rudolfově a Českých Budějovicích ve dnech 29. a 30. 3. 1974. Cit. dle: VLČKOVÁ, A.: *Konflikty regionální rockové scény s oficiální kulturní politikou před rokem 1989*. Diplomová práce, PedF JU, České Budějovice 2007, s. 57.

678 Tamtéž, s. 53.

679 <http://mluveny.panacek.com/radiodokument/27115-subyduby-amerika-aneb-bez-obusku-neni-underground-2009.html>

v Rudolfově začátkem pronásledování skupiny a celého undergroundu. „Od roku 1969 šlo o nejbrutálnější zásah proti většímu počtu lidí.“⁶⁸⁰

Postoj místních obyvatel ke koncertu byl rozporuplný. Část se akce účastnila v řadách diváků. Část měla výhrady k prohřeškům proti veřejnému pořádku, které koncert a takové množství lidí na jednom místě zákonitě provázely. Poslední část byla zuřivě proti dlouhovlasým máničkám, a když ne pěstí, vyprovodila hudebníky i jejich fanoušky alespoň verbálně.

Přímý, tzn. okamžitý dopad na skupinu The Plastic People koncert v Rudolfově neměl, ale jak uvedl Mejla Hlavsa, přicházel začátek konce a Státní bezpečnost začala sprádat plán, jak se s undergroundem, ale i nezávislémi, alternativně smýšlejícími a hrajícími muzikanty jednou provždy vypořádat. Na rozdíl od přístupu k muzikantům byla odezva režimu a jeho bezpečnostních orgánů k samotným návštěvníkům koncertu velmi rychlá a tvrdá – mnozí přišli o místa v zaměstnání, někteří byli vyhozeni ze škol. Noviny se o stovkách zbitých mladých lidí ani nezmínily. Jen školní a závodní rady projednaly na svých schůzích, jak naložit (s násilně ostříhanými) vlasatci, kteří svou účastí na hudební přehlídce prokázali své „protistátní smýšlení“.⁶⁸¹

V souvislosti s tím, jak se o policejních manévrech v Rudolfově nemluví ani nedošlo k žádné razii, mohlo u mnohých zvítězit přesvědčení, že se ze strany režimu jednalo o ojedinělý exces. Rozhostilo se však jen ticho před bouří, kdy dobu zdánlivé nečinnosti využila mašinerie Státní bezpečnosti k přípravě řady kontrarozvědných akcí zaměřených na prostředí mladých lidí v Československu. Jak tehdy fungoval systém Státní bezpečnosti ve vztahu k mládeži a rockové hudbě?

680 VLČKOVÁ, A.: *Konflikty... c. d.*, s. 57.

681 Tamtéž, s. 108.

Komunistická moc, zejména Státní bezpečnost, od Února 1948 věnovala pozornost mladé generaci, snažila se všemi prostředky utlumit a potlačit přirozenou touhu mladých stát v opozici, revoltovat. Během desetiletí načerpal komunistický represivní aparát četné zkušenosti z pacifikace aktivit zejména studentské a dělnické mládeže. Problematika mladých byla Státní bezpečností sledována jak jejími regionálními součástmi na úrovni okresů a krajů, tak centrálnou v Praze, kde byla řízením a koordinací ochrany mládeže pověřena X. správa SNB (boj proti vnitřnímu nepříteli), dále začleněná ke 3. odboru.⁶⁸²

Při kontrarozvědné „ochraně“⁶⁸³ mládeže byla ve státobezpečnostní praxi využívána následující kategorizace mládeže:

1. školská (vysokoškolská, středoškolská, učňovská a dělnická, zahraniční studenti),
2. organizovaná (v SSM, v tělovýchovných svazech, ve Svazarmu),
3. neorganizovaná (trampové a stoupenčí Junáka, stoupenčí hnutí hippies a undergroundu, stoupenčí hnutí punk rock).⁶⁸⁴

Z mého pohledu byla nejdůležitější snaha StB ovlivnit tzv. neorganizovanou mládež. Státní bezpečnost přitom

682 ŽÁČEK, P.: Politická policie proti mládeži. In: VANĚK, M. a kol.: *Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*. Praha 2002, s. 274.

683 Rozpracování a sledování problematiky mládeže bylo – stejně jako v řadě dalších případů – označováno za „ochranu“, resp. „kontrarozvědčnou ochranu“ mládeže. Tu příslušníci StB uskutečňovali v těch případech, když svými agenturně operativními prostředky zjistili „hodnověrné a potvrzené poznatky“ o tom, že konkrétní osoba nebo skupina osob „se dopustila politicky škodlivého nebo protispolečenského jednání“, které mohlo přerůst v protistátní trestnou činnost. ŽÁČEK, P.: Politická policie proti mládeži. In: VANĚK, M. a kol.: *Ostrůvky svobody... c. d.*, s. 275.

684 A ÚPN – Zbierka právnych noriem MV. Ideologická diverze a boj orgánů StB proti podvrtné činnosti vnitřních nepřátel (pro důstojnickou školu SNB), Praha 1986, s. 84.

vycházela z premisy, že mládež v socialistických zemích je objektem, nikoli subjektem ideologické diverze, z čehož vyplývalo mládež „chránit“, nikoli postihovat. Přístup měl být uvážený, ať již se týkal trestněprávních či administrativních opatření, aby se ještě více nerozšířily řady „nepřátel“ v ČSSR. Příslušníci StB byli školeni k tomu, aby „citlivým a tolerantním (nikoli však liberálním) přístupem k provinivším se mladým lidem získali věrné stoupence socialismu“.⁶⁸⁵ Aby mohla StB získávat potřebné informace, musela se prostřednictvím tajných agentů infiltrovat do tzv. závadového prostředí.

Za neúčinnější metodu boje s „diverzí zaměřenou do řad mládeže“ byla považována „síť kvalitních tajných spolupracovníků“. Samo vybudování akceschopné agenturní sítě bylo pokládáno za složitý proces. Jeho první část se skládala z výběru, prověřování a získávání agenta.⁶⁸⁶ Nábor agentů byl podrobně rozpracován v několika pracích, a to jak po stránce praktického získávání,⁶⁸⁷ tak po stránce tzv. operativní psychologie.⁶⁸⁸ Uvedeným problémům, již s přímým zaměřením na námi zkoumanou problematiku, se hojně věnovali studenti VŠ SNB ve svých diplomových pracích.⁶⁸⁹

685 Tamtéž, s. 85.

686 ŽÁČEK, P.: Politická policie proti mládeži. In: VANĚK, M. a kol.: *Ostrůvky svobody... c. d.*, s. 277.

687 POSPÍŠIL, V. – DŘÍMAL, M.: *Získávání agentů orgány StB*. Praha 1978.

688 BORSKÝ – POUR: *Základy operativní psychologie StB*. Praha 1980.

689 Pod vedením plukovníka Oldřicha Piláta a kapitána Miroslava Grohoľa vznikla řada diplomových prací: SOUČEK, M.: *Formy a metody orgánů StB zaměřené k prohloubení diferenciacce mezi nepublikujícími spisovateli a netvořícími výtvarníky, resp. spisovateli, kteří svá díla vydávají bez souhlasu čs. úřadů*. VŠ SNB, Praha 1979; HORÁK, Z.: *Taktika a úkoly StB při zamezování činnosti paralelních struktur v oblasti kultury*. VŠ SNB, Praha 1986; ŘÍHA, V.: *Systém kontrarozvědčných opatření zaměřených na odhalování a dokumentaci nepřátelského ideologického působení v oblasti literární tvorby, hudby, čs. divadelnictví a filmu*. VŠ SNB, Praha 1979; KOTÁL, R.: *Systém kontrarozvědčných opatření, zaměřených na odhalování a dokumentaci nepřátelského ideologického působení v oblasti čs. hudby*.

Výběr spolupracovníků čs. kontrarozvědky se řídil příslušnými normami, především se soustředil na psychickou stránku mladých. Z „manuálu“ federálního ministerstva vnitra se např. dozvídáme, že poté, kdy mládež přestane být prioritně ovládána rodiči, tj. asi do 15 let, začíná převládat vliv spolužáků. „Školská mládež si např. ve své většině brzy uvědomuje mechanismy fungování společnosti. Většinou bez problémů přistupuje na spolupráci s orgány StB, během níž se však snaží předávat informace pouze okrajové a nemající státobezpečnostní význam. Mládež neorganizovaná (volná), zejména z řad hnutí hippies a undergroundu, bývá natolik pod vlivem svých organizací a skupin, že plně přejímá jejich hodnotový systém. Při získávání agentů z tohoto prostředí je rovněž nutno zkoumat míru jejich závislosti na drogách. Jedinci s vysokou drogovou závislostí jsou jako spolupracovníci čs. kontrarozvědky naprosto nepoužitelní.“⁶⁹⁰ V jedné z diplomových prací hodnotí diplomant VŠ SNB motivační sféru kandidátů tajné spolupráce (KTS). „Motiv je vnitřní příčina kandidátova jednání, činitel usměrňující jeho chování k určitému cíli. Motivy KTS můžeme rozdělit do následujících skupin: a) motivace ideově politická. Tato motivace se opírá o samotné přesvědčení KTS a je projevem jeho komunistického světového názoru. U problematiky tzv. volné mládeže však s tímto motivem nelze příliš kalkulovat. V bázích hippies a undergroundu je získávání takovéto osobnosti velmi problematické, neboť členy těchto hnutí jsou osoby s nevyhraněným světovým názorem nebo ovlivněné nepřátelskou ideologií. Proto u těchto skupin upřednostňujeme druhou motivaci, kterou je b) motivace personálně vztahová, která vychází ze silných a zpravidla dlouhodobě vytvářených vztahových přátelství a důvěry KTS k operativnímu pracovníkovi, vybudovaných na jiných než ideově politických motivech.

690 A ÚPN – Zbierka právnych noriem MV. Ideologická diverze a boj orgánů StB proti podvratné činnosti vnitřních nepřátel (pro důstojnickou školu SNB), Praha 1986, s. 85.

Tyto vztahy mohou být založeny na shodných zájmech, zálibách, společenském styku apod. ... Je třeba říci, že poznání psychických kvalit KTS je třeba posuzovat přísně individuálně, případ od případu... Je třeba, aby operativní pracovník s kandidátem navazoval operativní styk, dával mu dílčí úkoly a tím ho postupně zapojoval do agenturní práce. Po splnění řady těchto úkolů se získávaný nakonec ocitá v situaci, že fakticky spolupracuje s orgány StB. V případě potřeby se tento vytvořený styk stvrzuje písemným souhlasem agenta... U osob v bázích hippies a undergroundu je vhodné provést vazací akt v některých případech ve služební místnosti. V tomto prostředí, které působí tísnivě na psychiku mladého člověka a znásobuje tak váhu případného kompromitujícího materiálu, je KTS v nevýhodě, oprostí své jednání od různých negativních projevů a bude pečlivěji zvažovat výhody a nevýhody svého rozhodnutí.“⁶⁹¹

Student VŠ SNB Králka dále rozvinul problematiku vytváření dovedností a návyků, které vedou ke „zdokonalení činnosti“: „U agentů působících na bázi trampingu, hnutí hippies a undergroundu nebude zpravidla potřebné vytvářet speciální návyky a dovednosti k udržování kontaktů. Osoby v těchto hnutích udržují mezi sebou zpravidla velmi rozsáhlé styky, a má-li agent možnost dostat se do blízkosti zájmové osoby, nebude mu ve většině případů činit potíže navázat s ní kontakt. U těchto osob je však třeba věnovat maximální pozornost otázkám konspirace, vypěstovat u agenta návyk kontrolovat se při příchodu na schůzku, při navázání mimořádného spojení s operativním pracovníkem apod. ... Rovněž je třeba agenta naučit, aby se oprostil od vlivů dobrodružné četby a filmů, naučil se hodnotit situaci reálně a dokázal vždy vyhodnotit, co je podstatné z hlediska jeho poslání.“⁶⁹²

691 KRÁLKA, M.: Boj orgánů StB s ideodiverzí zanášenou do řad mládeže. Diplomová práce, VŠ SNB, Praha 1981, s. 55–70.

692 Tamtéž, s. 93.

Z výše uvedeného je zřejmé, že Státní bezpečnost měla detailně rozpracované postupy, jak se infiltrovat do „závadového prostředí“. Pokud šlo o mládež či mladší generaci, byl to „lov v temných vodách“. Získávání agentů bylo na jedné straně jednodušší (mladí lidé jsou daleko více ovlivnitelní, manipulovatelní atd.), na straně druhé však bylo složitější proniknout do skupiny specifické jak svým vze-
 zřením, tak i názory a případnou vlastní tvorbou.

Bylo by naivní domnívat se, že StB neměla své agenty ve všech pro ni nebezpečných skupinách. Volná mládež takovou skupinu, dokonce jednu z nejnebezpečnějších, představovala. Obecně platilo, že čím byl jedinec, skupina nebo organizace aktivnější, tím byl zájem Státní bezpečnosti o její infiltraci do těchto složek vyšší.

Cílem této publikace však není odhalování jmen jednotlivých agentů Státní bezpečnosti. V tomto jsem zajedno např. s Přemyslem Houdou, který v publikaci o folkovém sdružení Šafrán „odhalování agentů vyhodnotil jako málo nosné téma“.⁶⁹³ Podle mého názoru není úlohou historika hodnotit, kdo morálně selhal, či neselhal, jaká míra selhání je akceptovatelná, popř. za jakých okolností. Kolotoč dalšího a dalšího „lustrování“ by nebylo možné zastavit, pokud bychom veškerou lidskou činnost nazírali prizmatem kádrování. Neznáme kontext vlastního rozhodování, navíc v případě rockové hudby (podobně folkové, divadla etc.) je velmi složité říci, kdy bylo morální selhání umělce vyváжено jeho tvorbou, která mohla samotný režim podřívát a vytvářet „ostrůvky svobody“, kam se mladí myslící jedinci mohli uchýlit. Všechna lidská selhání je třeba položit na misku vah a pečlivě zvažovat míru provinění vzhledem k výše uvedenému. K tomu je záhodno rovněž dodat, že ne všichni jsou vybaveni stejnou měrou osobní odvahy a odolnosti vůči psychickému nátlaku. I proto je

693 HOUDA, P.: Šafrán. Kniha o sdružení písničkářů. Praha 2008, s. 11.

v historii vždy méně hrdinů než těch ostatních, a o to více je třeba si vážit nezlomených osobností. Tato vsuvka není rozhodně míněna jako obhajoba těch, kteří udávali ze zjištěných důvodů a vůči svým přátelům a kolegům se zachovali hanebně. Domnívám se však, podobně jako Přemysl Houda, že dnes nemáme zapotřebí „vézt se na poněkud laciné vlně antikomunismu“⁶⁹⁴ (i když dnes mediálně velmi vděčné) a ztotožňuji se s výrokem, že „je velmi obtížné obsáhnout a posoudit konkrétní situaci, do které minulý režim člověka dostával“. „Nemyslím si,“ říká P. Houda, „že člověk je dobrým, či špatným na základě toho, zda byl, či nebyl v KSČ, je, či není na Cibulkově [dnes i Pencově – pozn. M. V.] seznamu agentů Státní bezpečnosti. Skutečnost je mnohem složitější.“⁶⁹⁵

Dalším důvod, proč v této publikaci čtenář nenajde žádný z aktuálně existujících seznamů agentů, je především praktický. Pro všechny ty, pro které mají seznamy agentů a spolupracovníků výpovědní hodnotu, se nabízí možnost usednout v klidu svého domova k internetu a prohlédnout si jejich elektronické verze.⁶⁹⁶ Navíc v oblasti populární hudby by takový seznam čítal spíše stovky než desítky lidí, bylo by tedy nutné uchýlit se k výčtu, který by byl zákonitě torzovitý a samozřejmě nespravedlivý. Pokud jsem některá jména uvedl, neznamená to, že by proklamovala velikost jejich selhání, ale týkají se osob známých, přičemž osobny nedohledatelné na místní úrovni mohly škodit a třeba i škodily daleko více. Potíže nastávají někdy i s ověřováním zdrojů hlášení. Podíl agentů na dané zprávě je navíc zpochybnitelný faktem, že StB se o některých hlášeních dozvíдалa pomocí odposlechů, načež tento zdroj deklarovala jako informaci získanou od agenta. Je tedy zřejmé, že

694 Tamtéž.

695 Tamtéž.

696 K dispozici jsou stránky Ústavu pro studium totalitních režimů, dále tzv. Cibulkovy seznamy, nově též webové stránky Stanislava Pence.

mnohdy se jednalo o velice složité „hry“, které v budoucnu může rozkrýt jen opravdu erudovaný odborník na problematiku StB.

V předkládané publikaci jde však o něco zcela odlišného, totiž zaměřit se na samotnou StB a poukázat na fakt, proč se vůbec o mladé rockery, příslušníky undergroundu, hippies a punku zajímala a do jaké míry byla ve svých „rozkladných akcích“ úspěšná.

Dobový kolorit. Zásah příslušníků VB proti hudebníkům, 70. léta. Archiv Popmuseum.

Nyní zde uvedu tři modelové případy, dokreslující, jak se jednotliví spolupracovníci Státní bezpečnosti (tedy ti, kteří to sami v realizovaném rozhovoru uvedli) s touto situací vyrovnali, jak dnes svou účast interpretují, resp. do jaké míry byli pro tajnou policii přínosem.

Případ 1. Josef Vlček, od roku 1976 PO (tj. prověřovaná osoba; ev. č. 26173), krycí jméno JOSEF (po 8 měsících

Kapitola VII.
Represe a perzekuce rocku

svazek odložen), v letech 1981–1982 spolupráce ze strany J. Vlčka odmítnuta, nakonec získán jako agent pod krycím jménem TESÁK. Ze strany StB byl úkolován především informováním o činnosti Jazzové sekce. Hudební publicista, autor programového prohlášení *21 bodů alternativní kultury*, člen nejužšího okruhu vedení Jazzové sekce na dobu, kdy podepsal spolupráci, vzpomíná takto: „My jsme se tehdy dohodli, Jozka Skalník a Karel Srp, protože všichni jsme byli volaní na výslechy..., že je daleko nejlepší, když to postavíme tak, ty informace na Srpa nebo na Skalníka, že půjdou ze zdroje, kterej je pro ty policajty důvěryhodný, ale který je rovněž důvěryhodný i pro ně samotné. A tak jsem se Srpovým souhlasem a instrukcemi podepsal spolupráci s StB. Řekli jsme si, že když to budeme hlídat, tak se ti policajti dozvědí jenom to, co chceme my. Což se teda několikrát povedlo, že jsme tam, já nevím, zamontovali nějaký informace, že se Srp sešel s Müllerem, jako Miroslavem Müllerem z ÚV a oni na to oči vyvalený..., takže to byla docela dobrá cesta na nějaký dezinformace. Jestli to k něčemu pomohlo nebo ne, to si nejsem jistý, nicméně pro mě to bylo strašně komplikovaný ještě v tom, že já jsem tohle nikomu nikde nemohl říct, že jo, protože to by se zase k těm policajtům dostalo. A teď já jenom kdybych začal odmítat spolupráci s nějakýma jinýma skupinama, v té době už to bylo hodně rozrostlý, tak už by to asi bylo podezřelý. A já jsem samozřejmě byl v tom týmu, který psal do Lidových novin. Myslím si, že se mi povedlo neprokecnout z toho vůbec nic. Ale samozřejmě, jednou už jsem byl na tom seznamu, a tím pádem vlastně potom v listopadu na mě někteří vlastně zahájili jako hon, aniž by se zajímali, jak to bylo.“⁶⁹⁷ O působení J. Vlčka více ještě dále, přesto na tomto místě uvedu několik důležitých poznámek. J. Vlček podle dostupných pramenů předával

⁶⁹⁷ ÚSD, COH, sbírka *Rozhovory*. Rozhovor s Josefem Vlčkem... c. d.

informace povšechného charakteru a snadno dostupné z jiných zdrojů z prostředí Jazzové sekce. Samotnou StB byl hodnocen takto: „*I když se jmenovaný zpočátku projevilo jako možný KTS a předal čtyři zprávy státobezpečnostního charakteru, projevil se později jako nepřátelsky orientovaná osoba. ... Při pohovoru se Vlček choval arrogantně a drze. Prohlašoval, že příslušníci Bezpečnosti jsou schopni si vykonstruovat případ, na kterém potom stavějí své zákroky vůči různým osobám. Odmítl dále hovořit a odpovídat na konkrétní otázky. Z těchto důvodů byl pohovor ukončen a dále bude upuštěno od dalšího získávání ke spolupráci.*“⁶⁹⁸ Až v roce 1988 svazky osob napojených na Jazzovou sekci a prověřovaných StB, obsahující agenturní zprávy z roku 1988, ukázaly, že se J. Vlčka podařilo nakonec pro spolupráci získat a zřejmě působil pod krycím jménem TESÁK. Nicméně tento údaj nelze dokumentačně podložit, neboť svazek byl podle registru v prosinci 1989 zničen.⁶⁹⁹ J. Vlček se koneckonců se svou spoluprací otevřeně vyrovnává ve studii *Hudební alternativní scény* v podkapitole *Fízlofóbie*. Ke konspirativní akci v rámci Jazzové sekce uvádí: „*Přestože jsme si vytvořili určitá pravidla, aby nedošlo k ohrožení, vypadalo to jako hra, nějaké štábní cvičení, když však člověku došlo, na čem se podílí, tuhla mu krev v žilách.*“⁷⁰⁰

Případ 2. Petr „Sid“ Hošek, jedna z vůdčích osobností punku v tehdejší ČSSR a hudebník ze skupiny Plexis byl rovněž evidován jako agent pod krycím jménem (KTS, A) SID, reg. č. 27524, registrován 6. 3. 1984. Svazek se nedochoval. Petr Hošek byl StB vytěžován jen nárazově a pro její účely se později ukázal jako málo věrohodný s bezcen-

698 TOMEK, O.: Akce Jazz. In: *Securitas Imperii*, 2003, č. 10, s. 235–329.

699 Registr svazků ABS: Svazek KTS založen 7. 6. 1986, r. č. 31897, kr. jméno TESÁK, 14. 7. 1986 převeden z KTS na A, zničen 8. 12. 1989.

700 VLČEK, J.: Hudební alternativní scény. In: ALAN, J.: *Alternativní kultura...* c. d., s. 232–233.

nými informacemi.⁷⁰¹ Z toho, co se dalo dohledat v archívech, figuroval jen v kauze V. Lindaura, v akcích kolem kulturního domu na Opatově a v kauze J. Maracziho, resp. jeho udání StB v souvislosti se vznikem punkového fanzinu *Attack*.⁷⁰² Sám P. Hošek na dobu před listopadem 1989 a na svůj podpis stvrzující spolupráci s StB vzpomíná takto: „*Já jsem to podepsal v takové situaci, pro mě strašlivě těžký, po jednom výslechu jsem přišel o tři zuby, byl jsem fakt hotovej. Bylo to po čtyřhodinovém výslechu. Mně bylo tenkrát 16, ani ne 17 let. Po tom výslechu jsem podepsal, že se mnou bylo slušně zacházeno a že můžu jít. Druhej den tam byli zase, tys podepsal tohle, tak a jdeme znova. A já říkám, a co to je? O spolupráci, že jo? Prostě to byly jejich praktiky. Pořád něco chtěli, ale asi po třech výsledcích zjistili, že je to prostě pro ně dost zbytečné, já jsem pořád opakoval stejné jména, o kterých už předtím věděli a o kterých jsem věděl, že už je stejně zatkli. Jinak to nešlo... Ale já jsem*

Kapitola VII.
Represe a perzekuce rocku

701 Informace, resp. agenturní zpráva (AZ) předaná Petrem „SID“ Hoškem o amatérském hudebním festivalu konaném v KD Opatov ve dnech 5.–7. září 1984 obsahuje toto sdělení. „*Punkový amatérský hudební festival – informace: Pramen na základě úkolování se ve dnech 5. až 7. září 1984 účastnil beatového amatérského hudebního festivalu skupin, které reprodukují hudební směr punk. Koncert probíhal v Kulturním domě Opatov, Praha 4, Jižní Město, a na tomto vystupovaly skupiny Moped, hudební skupina z Berouna, v počtu 4 členů, kde hraje bývalý kytarista z hudební skupiny Pražský výběr Vilém Čok, hrají ve stylu skupiny Abraxas. Dybkuk – zkratka složená ze začátečních jmen členek hudební skupiny, jedná se o 6 dívek, které hrají údajně pod Kulturním domem Bohnice, Praha 8. Další skupina Nahoru po schodišti dolů band – tato skupina hraje k poslechu, avšak její hudební tvorba je zatím značně zaostalá, skupina je složena ze 7 členů z Prahy. Mimo těchto skupin vystupovaly skupiny velice známé v prostředí punku jako Ryo, Fru-fru atp. Hudební skupina Traktor, bývalý Visací zámek, měl zakázáno na festivalu vystupovat. Ze strany přívrženců a obdivovatelů hnutí punk byl o tento hudební festival značný zájem a byl v prostředí kladně hodnocen až na některá vystoupení méně známých skupin.*“ ABS, akce „Linda“, a. sv. 803320, s. 5–6.

702 BLAŽEK, P. – LAUBE, R. – POSPÍŠIL, F.: *Lennonova zed v Praze. Nefornální shromáždění mládeže na Kampě*. Praha 2003, s. 262.

udělal blbost, prostě, měl jsem si tyhle věci líp promyslet, ale můžu říct, že já jsem tehdy měl tak dost, že jsem byl rád, že jsem vypadnul z té fízlárny. Oni mi ale dali asi po čtyřech výsleších pokoj, protože já jsem ze sebe dělal takovýho vola... Oni nás chtěli pořád jako dostat na ten fašismus, což se jim vůbec nikdy nepodařilo. A hlavně strašně chtěli do toho nacpat ty drogy, který se jim vlastně taky do toho nepodařilo nacpat, aby to bylo prostě alespoň z nějaký strany napadnutelný. Pak už na to srali. No a mezitím se stalo to, že jsem jim ještě skočil z okna, takže oni vůbec nevěděli, co jim udělám příště, a tím to skončilo. S tím oknem to bylo tak. Narukoval jsem na vojnu, teď to prostředí tam, tlak těch estébáků, byl tam nějaký alkohol, všechno se to sečetlo. Musel jsem to prostě nějak jako ventilovat. Dnes to tak hodnotím. Tak jsem skočil z druhého poschodí. Měl jsem klid ode všech. Za mnou nepřišli ani z vojny, ani estébáci. Nikdo prostě. Pak jsem byl půl roku v nemocnici, než všechno srostlo, No, potom ještě půl roku na vozejku, koleno mám umělý, protože jsem měl ty ruce taky rozlámány, tak jsem nemohl být ani na berlích, mohl jsem jezdit jen na vozejku, no. Asi to vše mělo nějaký smysl, člověk si uvědomí jako jiný věci, trošku se mu jako překopou hodnoty. Mě to třeba kupodivu uklidnilo. Hlavně jsem ale měl od té doby svatej pokoj, ti estébáci se asi báli, abych jim to třeba znovu nezopakoval.⁷⁰³ V případě Petra „Sida“ Hoška stojí za povšimnutí ještě jeden fakt, o jeho zverbování se StB úspěšně pokusila ještě před 18. rokem, což bylo v rozporu i s tehdejšími zákony.

Případ 3. František Horáček alias Jim Čert, krycí jméno AKORD a HOMÉR, undergroundový harmonikář. Jeho motivaci objasňují zprávy StB, které Čert poskytoval, a článek Adama Drdy v *Revolver Revue*,⁷⁰⁴ ve kterém se Jim Čert

703 ÚSD, COH, sbírka *Rozhovory*. Rozhovor s Petrem Hoškem... c. d.
704 DRDA, A.: Signální svazek byt. Případ Michala Hýbka a František Jim Akord Homér Čert Horáček. In: *Revolver Revue*, 1999, č. 41, s. 292.

Kapitola VII.
Represe a perzekuce rocku

Častý obrázek – punk perlustrovaný VB, 1984.
Archiv M. Vaněk.

obhajuje ve smyslu „No, tak co s tím? Sem to podepsal, ale komu jsem ublížil? Nikomu.“⁷⁰⁵ Podle záznamů policie však udal tři osoby, jimž způsobil vážné problémy.⁷⁰⁶ Ještě smutnější je čtení materiálů StB, ze kterých je patrné, že Jim Čert požadoval za svoji činnost další finanční prostředky, což zdůvodňoval tíživou ekonomickou situací.⁷⁰⁷

Další případy mohly být v mnoha směrech podobné, jiné rozdílné. Adam Drda ve svém článku tvrdí: „Až na výjimky nikdo z agentů nemluví o své donašečské minulosti pravdu – přitom by jim jistě nikdo neubližoval, prospěli by poznání jedné neblahé části českých dějin a jim samotným by se pravděpodobně ulevilo. Někteří z agentů se po listopadu stáhli

705 Tamtéž.

706 Tamtéž. Rovněž ABS, Denní situační zprávy (DSZ), od roku 1981.

707 Tamtéž.

do ústraní, mají zřejmě silný pocit viny a k sebereflexi jim chybí síla – to je sice škoda, ale zároveň je třeba takový postoj respektovat. Mezi spolupracovníky StB se také najdou lidi, kteří když už podepsali vázací akt, alespoň nikoho nezranili. Podle všeho ale jde o výjimky.⁷⁰⁸ K Drdově soudu pounejen agent, mluví o své minulosti pravdu, a kdy si jí přetváří k obrazu svému. Na tomto místě a po prostudování stovek stran různých materiálů bych se neodvážil pronést tak jednoznačný soud. Znovu poukazuji na to, že jednotlivá selhání je třeba hodnotit v kontextu doby i individuálních případů, především pak na základě různorodých materiálů, nejen StB. Zajímavá je pasáž A. Drdy, kde tvrdí, že by donašečům nikdo neubližoval. Mínil tím snad fyzicky? Mínil odsouzení k trestům odnětí svobody? Nebo jinak? Protože deset let po uveřejnění jeho článku (1999) jsme byli mnohokrát svědky „tahání agentů z klobouku“, především známých osobností. U některých se vina prokázala, u některých ne, v tisku se ale odsudky objevily ještě před započatím vlastního soudního jednání. Čistě hypoteticky, je „vláčení“ tiskem ubližování, nebo není? Mezi stovkou vinných totiž může být dvacet nebo možná jen jeden nevinný. Na tomto místě je vhodné uvést další případ člověka, podle mého názoru jedné z ikon čs. undergroundu a rocku obecně, Mejly Hlavsy, který byl rovněž obviněn ze spolupráce s StB, který se ale na rozdíl od jiných ani nepustil do soudního sporu s těmi, kteří mu léta ztrpčovali a možná i zkrátali život. „Když jsem odcházel do setmělého Spořilova, začaly se mi z očí valit potoky slz. Byl jsem šťastnej, že jsem nepodepsal, ale zároveň jsem měl strach, že jsem zešílel. Věřil jsem, že mi dají pokoj. Nedali. Už mě sice nenutili podepsat, ale zkoušeli jiný tahy... No a dneska po ‚Velký nežný‘ jsem v jejich seznamech. Nehodlám s tím nic dělat. Víím, co jsem udělal, a co ne. Když si představím,

708 DRDA, A.: Signální svazek byt... c. d., s. 292.

že bych měl za svědky ty, kteří jediní mi můžou dosvědčit, že jsem spolupráci nepodepsal, právě chlápky, co mě k tomu devět let nutili, je mi nanic. A žalovat je? Proč?⁷⁰⁹

Jak jsem naznačil dříve, problematika Státní bezpečnosti a moderní rockové hudby není meritem této publikace. Výše uvedené příklady měly pouze ukázat zručnost Státní bezpečnosti, která se neštítala do svých plánů zahrnout dospívající mládež, ale rozhodně ne dospělé jedince, kdy se někteří snažili hrát s policií vlastní hru nebo kdy spolupracovníci udali bez výčitek své kamarády a kolegy. Byl bych nerad, kdyby můj názor v této věci byl interpretován tak, že je třeba za naší minulostí udělat tlustou čáru. Je myslím přínosné zohlednit i rozčarování těch, kteří se za léta boje proti režimu (i když sami tvrdí, že proti němu nebojovali) nakonec dostali na seznamy tajné policie.

Kapitola VII.
Represe a perzekuce rocku

Dohlížitelé koncertu. Archiv Popmuseum.

709 PELC, J.: Bez ohňů je underground... c. d., s. 136.

Vždy budou existovat vyhraněné, a samozřejmě různorodé, názory na nahlížení minulosti a hodnocení lidí na základě jejich spolupráce. Příkladem může být zamýšlení Petra Placáka nad případem Karla Srpa.⁷¹⁰ Ten spolupracoval s StB jako agent hned dvakrát, nejprve v roce 1979 a poté, co jeho spolupráce s tajnou policií skončila, pro „malou vypovídací hodnotu agentových sdělení“, byl znovu osloven v roce 1982. Srp se přitom brání, podobně jako J. Vlček, že šlo o předem dohodnutou hru s StB ze strany nejužšího vedení Jazzové sekce a že touto konspirací, totiž předáváním irelevantních informací StB, udělal pro Jazzovou sekci obrovský kus práce. Na tomto místě je třeba pro úplnost dodat, že v roce 1986 byl K. Srp zatčen a v roce následujícím odsouzen k nepodmíněnému trestu vězení na 16 měsíců. Ke „kauze Srp“ se vyslovil i Petr Cibulka (první, kdo zveřejnil tzv. divoký seznam agentů StB), když prohlásil: „Karel Srp udělal tisíckrát více pro svobodu a demokracii než 99 % lidí, kteří v seznamech StB nefiguruji.“⁷¹¹ Petr Placák svůj článek končí otázkou, zda je možné v zájmu věci (tedy svobodné nezávislé kultury, resp. společnosti) donášet na konkrétní lidi tajné politické policii totalitního státu? Zároveň si odpovídá, že to možné není, ba že se tyto dvě věci navzájem zcela vylučují.⁷¹²

Co k tomu dodat, aniž bych opakoval dříve řečené? Věřím, že názor si vytvoří každý sám, jen znovu připomínám, že hranice, kde se viníci stávají oběťmi, bývá velmi úzká. S tím souvisí další otázka – co víme o řídicích orgánech a jejich podílu na pacifikaci mládeže v jednotlivých dekáдах? Alespoň částečnou odpověď podává Pavel Žáček v již citovaném článku *Politická policie proti mláde-*

710 PLACÁK, P.: Karel Srp nemá v politice co pohledávat. In: *Lidové noviny*, 22. 7. 1999.

711 Je ovšem pravda, že ve svých soudech ve prospěch K. Srpa nebyl už později Petr Cibulka nikdy tak kategorický.

712 PLACÁK, P.: *Karel Srp...* c. d.

ži.⁷¹³ Můžeme jen doufat, že další práce na toto velmi složité a rozporuplné téma budou následovat.

Denní situační zprávy, svodky z jednotlivých okresů vyhotovené zdejšími okresními odděleními přinášely především od poloviny osmdesátých let hlášení o akcích zaměřených proti rockové hudbě. Mezi tzv. organizovanou mládeží byla v osmdesátých letech věnována zvýšená pozornost např. akci „Dubler“ (sv. č. 20697), kde byl „operativně rozpracován“ redaktor časopisu *Mladý svět* Roman Lipčík, s cílem zdokumentovat jeho negativní politické názory, styky se signatáři Charty 77 a zastupitelskými úřady USA a Francie. Mezi mládeží neorganizovanou dominovala pomyslnému zájmu tajné policie akce „Kytarista“ (sv. č. 9570), objekt akce Milan Hlavsa, domácí dělník družstva META při Svazu invalidů, bývalý člen hudební skupiny The Plastic People, signatář Charty 77 a osoba silně zaměřená proti socialistickému zřízení a kulturní politice KSČ.

Daleko rozsáhlejší byly ale akce zaměřené proti neformálním sdružením a zájmovým organizacím. V sedmdesátých a osmdesátých letech byla pozornost tajné policie i Veřejné bezpečnosti zaměřena na tyto akce: „Hippies“, „Kapela“, „Jazz“, „Odpad“, „Lennon“ (uvádíme chronologicky, i když se často míjely jen o týdny nebo se zcela překrývaly). V následujícím textu se jim budu věnovat podrobněji. Pouze dvě z uvedených akcí byly celostátní, a to „Kapela“ a „Odpad“, ostatní byly zaměřeny jen na určité, z hlediska režimu problematické oblasti.

AKCE „HIPPIES“

Akce „Hippies“ byla namířena proti „vyznavačům tohoto stylu, jak v hudbě, tak životě“.⁷¹⁴ Byla orientovaná především

713 ŽÁČEK, P.: Politická policie proti mládeži. In: VANĚK, M.: *Ostrávky svobody...* c. d.

714 ÚPN MV SSR – ZNB Správa ŠtB, Ústí nad Labem. Závery z porad náčelníků odborů Správy ŠtB konané v roce 1976, 23. 3. 1976.